

Briuselis, 2016 11 30
COM(2016) 752 final

KOMISIJOS ATASKAITA

Sektoriaus tyrimo dėl pajėgumų mechanizmų galutinė ataskaita

{SWD(2016) 385 final}

KOMISIJOS ATASKAITA

Sektoriaus tyrimo dėl pajėgumų mechanizmų galutinė ataskaita

1. Įvadas

Europos energetikos sąjungos strategija siekiama užtikrinti saugų švarios ir įperkamos energijos tiekimą Europos vartotojams¹. Nors siekiant šių tikslų ir buvo padaryta didelė pažanga, vis daugiau valstybių narių kyla susirūpinimas dėl elektros energijos tiekimo saugumo. Siekdamos išvengti galimo elektros energijos stygiaus, kai kurios valstybės narės įgyvendino arba ketina įgyvendinti įvairius pajėgumų mechanizmus. Pagal šiuos mechanizmus elektros gamintojams ir kitiems pajėgumų teikėjams, pvz., paklausos valdymo operatoriams, turėtų būti atlyginama už pajėgumų teikimą, kai kyla toks poreikis.

Dėl valstybės paramos, skiriamos pajėgumų teikėjams, kyla rizika, kad elektros energijos rinkoje bus iškraipyta konkurencija, todėl tokia parama yra iš esmės laikoma valstybės pagalba. Taikant pajėgumų mechanizmus, subsidijos dažnai teikiamos tik nacionaliniams pajėgumų teikėjams, nepaisant importo naudos ir iškraipant investavimo signalus. Tai reiškia, kad daugeliu atžvilgių negaunama naudos, kurią teiktų atvira ir pakankamai jungčių turinti bendroji rinka, ir didėja vartotojų išlaidos. Įgyvendinant minėtus mechanizmus, pirmenybė kartais be objektyvaus pagrindimo teikiama tam tikroms technologijoms ar rinkos dalyviams, o konkurencingiems naujiems dalyviams trukdoma pradėti veiklą elektros energijos rinkoje. Dėl to iškraipoma konkurencija, rizikuojama nepasiekti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų ir didėja energijos tiekimo saugumo kaina. Todėl 2015 m. balandžio 29 d. Komisija, norėdama išsiaiškinti pajėgumų mechanizmų poreikį, struktūrą ir poveikį rinkai, pradėjo valstybės pagalbos sektoriaus tyrimą.

Šioje galutinėje ataskaitoje Komisija pateikia pagrindines šio tyrimo išvadas, kurios išsamiau išdėstytos ataskaitos prieduose². Joje aiškinama, kada laikoma, kad įgyvendinant pajėgumų mechanizmus yra teikiama valstybės pagalba, ir kaip Komisija pajėgumų mechanizmus traktuoja pagal valstybės pagalbos taisykles^{3 4}. Taikydama šias taisykles, Komisija siekia užtikrinti, kad valstybės narės pajėgumų mechanizmais naudotųsi tik tada, kai tai būtina, ir taip, kad energijos vidaus rinka nebūtų suskaidyta į nacionalines rinkas vartotojų ir galbūt klimato apsaugos sąskaita.

Tirdamos sektorių, Komisijos tarnybos daugiausia dėmesio skyrė vienuolikos valstybių narių, įgyvendinusių arba ketinančių įgyvendinti pajėgumų mechanizmus, elektros energijos

¹ Komisijos komunikatas „Atsparios energetikos sąjungos ir perspektyvios klimato kaitos politikos pagrindų strategija“, 2015 m. vasario 25 d., COM(2015) 80 *final*.

² Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridamas prie sektoriaus tyrimo dėl pajėgumų mechanizmų galutinės ataskaitos, 2016 m. lapkričio 30 d., SWD(2016)385.

³ 2014–2020 m. Valstybės pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gairėse (2014/C 200/01) nustatytos konkrečios pajėgumų mechanizmų vertinimo konkurencijos teisės atžvilgiu taisyklės.

⁴ Prašome atkreipti dėmesį, kad sektoriaus tyrimo išvadose apibendrinami tyrimo rezultatai, todėl jos nepakeičia individualaus bet kurių valstybės pagalbos priemonių vertinimo.

rinkoms⁵. Komisijos tarnybos iš valstybių narių, energetikos reguliavimo institucijų, asociacijų ir rinkos dalyvių, posėdžių ir dviejų klausimynų rinkinių, pateiktų daugiau kaip 200 suinteresuotųjų subjektų, surinko labai daug informacijos. 2016 m. balandžio 13 d. Komisija viešoms konsultacijoms pateikė tarpinę sektoriaus tyrimo ataskaitą⁶. Šioje ataskaitoje atsižvelgiama į 114 atsiliepimų, kurie buvo gauti dėl tarpinės ataskaitos⁷.

Ši ataskaita ir jos priedai pateikiami kartu su teisės aktų, priimamų teisėkūros procedūra, pasiūlymų rinkiniu; visi šie dokumentai parengti siekiant sukurti ES energetikos sąjungą, kurioje būtų įgyvendinama perspektyvi klimato politika. Remiantis sektoriaus tyrimo išvadomis, į minėtą rinkinį įtraukti pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais siekiama sukurti ir valdyti ES elektros energijos rinkas (Rinkos modelio iniciatyva), įskaitant sektoriaus tyrimo rezultatais grindžiamus pasiūlymus, kaip patobulinti nacionalines gamybos pakankamumo priemones, kurios ilgainiui sumažintų pajėgumų mechanizmų poreikį siekiant užtikrinti energijos tiekimo saugumą⁸.

2. Susirūpinimas energijos tiekimo saugumu

2.1. Ar šiuo metu Europos Sąjungoje kyla elektros energijos tiekimo saugumo problemų?

2008 m. prasidėjus ekonomikos ir finansų krizei, ES sumažėjo elektros energijos paklausa. Tuo pačiu laikotarpiu bendras įrengtasis elektros energijos gamybos pajėgumas ir toliau didėjo⁹. Todėl pajėgumo rezervas¹⁰ padidėjo¹¹, o nuo 2010 m. kainų šuoliai elektros energijos rinkose tapo retesni¹². Atlikus sektoriaus tyrimą, patvirtinta, kad per paskutiniuosius penkerius metus pajėgumų trūkumų, kai dėl nepakankamos elektros energijos gamybos vartotojams faktiškai buvo nutrauktas elektros energijos tiekimas, pasitaikė labai retai¹³. Kitaip tariant, apskritai ES pajėgumai yra pertekliniai.

⁵ Airija, Belgija, Danija, Ispanija, Italija, Kroatija, Lenkija, Portugalija, Prancūzija, Švedija ir Vokietija, .

⁶ C(2016) 2017 ir SWD(2016) 119.

⁷ Viešų konsultacijų metu pateiktų atsiliepimų apžvalga pridėta prie ataskaitos (Komisijos tarnybų darbinio dokumento), pateikiamos kartu su šiuo pranešimu.

⁸ Šiame rinkinyje yra peržiūrėtos reglamentų (EB) Nr. 713/2009 bei (EB) Nr. 714/2009 ir Direktyvos 2009/72/EB redakcijos. Rinkinyje taip pat yra reglamento dėl rizikos valdymo elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB, pasiūlymas.

⁹ Šiam nukrypimui daugiausia įtakos turėjo prieš prasidedant krizei priimtų investicinių sprendimų įgyvendinimas. Nors kiekvienoje iš 11 valstybių narių, kurios buvo įtrauktos į sektoriaus tyrimą, bendras įrengtasis pajėgumas padidėjo nevienodu mastu, nuo 2000 m. Europos Sąjungoje jis iš viso padidėjo daugiau kaip 30 proc.

¹⁰ Pajėgumo rezervas paprastai apskaičiuojamas kaip įrengtojo pajėgumo ir didžiausios (arba vidutinės) paklausos skirtumas. Siekiant tiksliau įvertinti tikėtiną pajėgumo rezervą, įrengtasis pajėgumas gali būti sumažintas atsižvelgiant į numatomą pajėgumo pasiūlą.

¹¹ Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklas (ENTSO-E) apskaičiavo, kad didžiausios paklausos metu reikalingo elektros energijos kiekio ir elektros energijos kiekio, kurį galima pagaminti naudojant esamą elektros energijos gamybos pajėgumą, skirtumas ES mastu sudaro 13 proc. („ENTSO-E. 2015 m. scenarijų apžvalga ir tinkamumo prognozė“, skelbiama https://www.entsoe.eu/Documents/SDC%20documents/SOAF/150630_SOAF_2015_publication_wcover.pdf).

¹² Iš skaičių, kuriuos paskelbė Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER), matyti, kad nuo 2010 m. kainų šuoliai ES elektros energijos rinkose buvo retesni (ACER 2015 m. metinė elektros energijos vidaus rinkos stebėjimo rezultatų ataskaita, skelbiama http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20Market%20Monitoring%20Report%202015%20-%20ELECTRICITY.pdf).

¹³ Vienintelė ženkliai išimtis buvo Lenkija – joje dėl 2015 m. rugpjūčio mėn. užplūdusios karščio bangos sutrūko jėgainių darbas.

Tačiau padėtis įvairiose valstybėse narėse yra skirtinga. Atrodo, kad kai kurios valstybės narės susiduria su realiomis įvairaus masto ir trukmės energijos tiekimo saugumo problemomis, jose kyla specifinių vietinių energijos tiekimo saugumo užtikrinimo sunkumų, turinčių įtakos tam tikroms kai kurių valstybių vietovėms. Be to, artimiausiais metais darbą palaipsniui nutrauks gana daug šiuo metu veikiančių jėgainių. Baigiasi kai kurių jėgainių eksploatavimo laikotarpiai, kai kurios jėgainės neįstengia užtikrinti atitikties naujiems aplinkos apsaugos reikalavimams ir taršos normoms, dar kitos jėgainės bus palaipsniui uždaromos dėl pasirinktos nacionalinės energetikos politikos (pvz., Vokietijoje palaipsniui atsisakoma branduolinės energijos).

Apskritai kalbant, Europos elektros energijos sektorius šiuo metu išgyvena pereinamąjį laikotarpį. Dėl rinkos liberalizavimo ir pastangų mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį labai pasikeitė elektros energijos gamybos, prekybos ir vartojimo būdas. Sparčiai didėja elektros energijos gamyba iš atsinaujinančiųjų išteklių. Dėl to sumažėjo didmeninės elektros energijos kainos, o kartu – ir tradicinių elektros energijos gamybos technologijų, pvz., pagrįstų anglių ir dujų naudojimu, taikymas, nes naudojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją paprastai patiriamos mažesnės eksploatacinės išlaidos. Mažėjant paklausai, kainoms ir naudojimui, sumažėjo tradicinės elektros energijos gamybos pelningumas. Be to, ir toliau labai svarbus vaidmuo tenka lanksčioms tradicinėms technologijoms: didėjant atsinaujinančiųjų energijos išteklių, pvz., vėjo ir saulės energijos, daliai¹⁴ ir atsižvelgiant į tai, kad pagaminamas šios energijos kiekis priklauso nuo oro sąlygų ir paros meto, būtinos lanksčios (tradicinių technologijų, paklausos valdymo arba akumuliacinio) energetikos sistemos, įskaitant patikimą atsarginį pajėgumą, kuriomis būtų užtikrinamas nuolatinis energijos tiekimo saugumas.

Valstybės narės nerimauja, kad esamo elektros energijos gamybos pajėgumo ir numatomų investicijų į naują pajėgumą ateityje gali nepakakti energijos tiekimo saugumui užtikrinti. Jei dabartinis mažas tradicinės elektros energijos gamybos pelningumas yra susijęs tik su dabartiniu pertekliumi, pagrindo nerimauti dėl būsimo pajėgumo pakankamumo nėra. Tačiau, jei mažas pelningumas taip pat yra susijęs su rinkos arba reguliavimo nepakankamumu, investavimo iniciatyvos gali pasirodyti nepakankamos tinkamam pajėgumui užtikrinti vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu.

2.2. Kodėl investicijos gali būti nepakankamos energijos tiekimo saugumui užtikrinti ateityje?

Ar palaikyti esamą pajėgumą, ar investuoti į naują pajėgumą, ekonominės veiklos vykdytojais sprendžia atsižvelgdami į numatomas pajamas.

Norint įsitikinti, ar, siekiant patenkinti būsimą paklausą, analizuotose rinkose gali būti skiriama pakankamai investicijų į pajėgumą, atliekant sektoriaus tyrimą nagrinėta, ar yra reguliavimo ir (arba) rinkos nepakankamumo, kuris galėtų būti kliūtis investicijoms. Atliekant tyrimą, iš tiesų nustatyta keletas rinkos nepakankamumo aspektų, dėl kurių elektros energijos rinkose gali būti nepakankamai investuojama į energijos tiekimo saugumą. Visų pirma, atlikus

¹⁴ 2014 m. 28 ES valstybėse narėse iš vėjo ir saulės energijos buvo pagaminta 11 proc. visos elektros energijos (Eurostat duomenimis), tačiau kai kuriose valstybėse narėse tam tikromis valandomis elektros energija buvo gaminama beveik vien iš vėjo ir saulės energijos, o kai kuriomis valandomis tokia elektros energijos gamyba visai nebuvo vykdoma.

sektoriaus tyrimą, padaryta išvada, jog tam, kad elektros energijos rinkos veiktų efektyviai laikotarpiais, kai pasiūla, palyginti su paklausa, yra nedidelė, tose rinkose turi būti pakankamai padidinamos kainos. Šiais nepakankamo pajėgumo laikotarpiais dėl aukštų kainų gaunamas pelnas yra labai svarbi paskata investuoti; pirmiausia tai pasakytina apie lanksčias technologijas, nes jos naudojamos retai, todėl su jomis susijusios investicinės sąnaudos turi būti padengiamos per santykinai trumpą eksploataavimo laiką.

Praktiškai susiduriama su keliais veiksniais, ribojančiais elektros energijos rinkų gebėjimą nepakankamo pajėgumo laikotarpiais taikyti aukštas kainas. Pirmia, tik nedaugelis elektros energijos pirkėjų realiuoju laiku gali reaguoti į kainų pokyčius ir sumažinti savo vartojimą didelės paklausos laikotarpiais, kai kainos yra aukštos. Nesant nuo kainų priklausomos paklausos, nacionalinės valdžios institucijos, siekdamos subalansuoti pasiūlą ir paklausą, dažnai nustato tokias taisykles, pagal kurias taikomos žemos reguliuojamų kainų viršutinės ribos, bet neatsižvelgiama į pirkėjo norą mokėti už energijos tiekimo saugumą, todėl nustatomos kainos, kurios neatitinka tikrosios papildomo išteklių pakankamumo vertės¹⁵.

Antra, net ir nenustačius konkrečių kainų viršutinių ribų, pagal balansavimo rinkų, kuriose tinklų operatoriai realiuoju laiku privalo suderinti elektros energijos gamybą ir paklausą, o galutinė elektros energijos kaina nustatoma kiekvieną valandą, valdymo taisyklės kainos viršutinė riba faktiškai nustatoma išankstinių sandorių rinkose¹⁶.

Trečia, norint siųsti tinkamus signalus, kokioje vietoje investuoti į elektros energijos gamybą ir perdavimą, svarbu tinkamai nustatyti prekybos zonas¹⁷. Jei, neatsižvelgiant į perdavimo sistemos apribojimus, kainos nustatomos didelėje prekybos zonoje, tinklo subalansavimo tikslais norint nutraukti gamybą vienoje didelės zonos vietoje ir pradėti gamybą kitoje jos vietoje (patiriant papildomų išlaidų), būtina taikyti ne rinkos veikimu pagrįstas apkrovų perskirstymo priemones. Taikant tokį ne rinkos veikimu pagrįstą apkrovų perskirstymą, trukdoma siųsti investavimo signalus ir iškraipomos elektros energijos kainos; taip vieniems vartotojams suteikiamos paslėptos subsidijos, o kiti vartotojai moka didesnes kainas¹⁸. Dėl tokio kainų iškraipymo daromas neigiamas poveikis tarpvalstybinei prekybai ir slopinamos paskatos investuoti į didesnę valstybių narių energetikos tinklų jungties pajėgumą. Atlikus sektoriaus tyrimą, nustatyta, kad dėl dabartinės ES prekybos zonų konfigūracijos kyla didelių problemų, susijusių su veiksmingos energijos vidaus rinkos valdymu ir plėtojimu.

¹⁵ Norint veiksmingai nustatyti kainų viršutines ribas, iš esmės turėtų būti atsižvelgiama į įprastą vartotojų norą nepakankamo pajėgumo laikotarpiais mokėti už tai, kad jiems nebūtų nutrauktas elektros energijos tiekimas, t. y. už vadinamąją prarastos apkrovos vertę (angl. *value of lost load*).

¹⁶ Pvz., pernelyg mažos baudos už disbalansą perdavimo metu gali būti vertinamos kaip netiesioginė kitos paros ir išankstinių sandorių rinkose nustatomų kainų viršutinė riba, nes operatoriams gali būti naudingiau sumokėti baudą, o ne aukštas kainas.

¹⁷ Prekybos zonos – tai vienodų kainų sritys, t. y. sritys, kuriose visi pirkėjų ir tiekėjų pasiūlymai suderinami vienu metu ir nustatant vienodą kainą.

¹⁸ Pvz., jei vienoje didelės prekybos zonos srityje paklausa yra pernelyg didelė, elektros šioje srityje pagaminama nepakankamai ir šios sritys jungties su likusia zona perdavimo pajėgumas taip pat yra nepakankamas, kainos toje srityje bus pernelyg mažos, palyginti su faktinėmis vartojimui toje srityje gaminamos elektros energijos gamybos sąnaudomis. Kitose izoliuotose tos prekybos zonos srityse, kuriose, palyginti su paklausa, elektros energijos pagaminama daug, kainos bus pernelyg aukštos. Todėl vienos prekybos zonos dalies vartotojai subsidijuos kitos sritys vartotojus, o rinkos kainos liks iškraipytos, todėl rinkos nesiųs signalų investuoti reikiamose vietose.

Galiausiai reikia pasakyti, kad net ir leidus nustatyti nepakankamo pajėgumo laikotarpiu taikytinas kainas ir tinkamai nustačius prekybos zonas, rinkos dalyviai vis vien gali vengti investuoti į naują pajėgumą, atsižvelgdami į labai neaiškias rinkos plėtros perspektyvas, pvz., atsinaujinančiųjų išteklių energijos rinkos dalies didėjimo ir kainų svyravimo poveikį jų investicijoms.

3. Elektros energijos rinkos pertvarkymas

Atlikus sektoriaus tyrimą, išsiaiškinta, kokiomis įvairiomis rinkos reformomis būtų galima sumažinti nerimą dėl energijos tiekimo saugumo ar netgi apskritai panaikinti pajėgumų mechanizmų poreikį. Todėl valstybės narės, prieš pradėdamos taikyti arba taikydamos pajėgumų mechanizmą, turėtų įgyvendinti šias reformas.

Nustačius tikrąją elektros energijos vertę atitinkančias kainas, galima paskatinti naujas investicijas į patikimus ir lanksčius pajėgumus, reikalingus saugiam elektros energijos tiekimui užtikrinti. Todėl pagrindinė rinkos reforma būtų nebetaikyti pernelyg žemų kainų viršutinių ribų ir vietoj to leisti didinti kainas, atsižvelgiant į vartotojų norą mokėti. Balansavimo rinkoms taikomos taisyklės turėtų būti patobulintos taip, kad sistemos balansavimo išlaidos, kurias tinklo operatoriai patiria siekdami subalansuoti sistemą, būtų visiškai įtrauktos į disbalanso kainas, kurias moka išbalansuoti rinkos dalyviai¹⁹. Visi rinkos dalyviai turėtų būti skatinami ir turėtų turėti galimybę prisidėti prie sistemos subalansavimo, užtikrindami, kad jų faktiškai išmatuotas pagamintos arba suvartotos elektros energijos kiekis atitiktų elektros energijos kiekį, kurį jie susitarė nupirkti arba parduoti išankstinių sandorių rinkose²⁰.

Valstybės narės gali nerimauti, kad, panaikinus viršutines kainų ribas ir didžiausios paklausos laikotarpiu nustačius didesnes didmenines kainas, tai turės įtakos ir mažmeninėms kainoms. Atlikus tyrimą, nustatyta, kad tokia rizika gali būti valdoma rinkos priemonėmis, pvz., siūlant rizikos draudimo produktus, pavyzdžiui, ilgalaikės apsidraudimo nuo rizikos sutartis, kurie tiekėjams ir galutiniams vartotojams suteikia galimybę apsisaugoti nuo kainų šuolių²¹. Toks ilgalaikis apsidraudimas nuo rizikos gali būti taip pat tinkamas investiciniams elektros energijos gamintojų verslo modeliams, nes neaiškios galimos nepakankamo pajėgumo kainos pavirstų užtikrintą nuolatinį pajamų srautą. Todėl turėtų būti laikoma, kad didesnis tokių

¹⁹ Elektros energijos gamintojai, kurie pagamina mažiau energijos, nei buvo įsipareigoję, arba mažmenininkai, kurie suvartoja daugiau energijos, nei buvo įsipareigoję, prisideda prie bendro sistemos disbalanso, todėl jie turi mokėti disbalanso kainas. Rinkos modelio iniciatyvos pasiūlymuose yra tam tikrų šio bendrojo principo išimčių (žr. Elektros energijos reglamento pasiūlymo 4 straipsnį).

²⁰ Jei panaikinus kainų viršutines ribas, pageidaujamos nepakankamo pajėgumo laikotarpiu taikytinos kainos nebuvo pasiektos, kai kurie elektros energijos rinkos dalyviai įdiegė administracinę nepakankamo pajėgumo laikotarpiu taikytiną kainodarą. Tai reguliavimo priemonė, pagal kurią, padidėjus paklausos nepatenkinimo tikimybei, prie rinkos kainos automatiškai pridamas iš anksto nustatytas kainos priedas. Tokiu būdu, sumažėjus ribiniam pajėgumui, elektros energijos kainos automatiškai bus nustatomos tokio lygio, kuris atitiktų nepakankamo pajėgumo riziką ir rinkos dalyvius labai paskatintų gaminti elektros energiją (arba sumažinti paklausą), kai elektros energijos sistemai to reikia labiausiai. Administracinės nepakankamo pajėgumo laikotarpiu taikytinos kainodaros pavyzdžių galima rasti Teksaso valstijoje ir Jungtinės Karalystės vadinamojoje nepakankamo pajėgumo atveju taikytinos kainodaros sistemoje. Panašią sistemą diegia ir Airija.

²¹ Rizikos draudimo produktų pavyzdžių galima rasti Australijoje, tokius produktus Vokietijoje siūlo EEX.

apsidraudimo nuo rizikos sutarčių paplitimas yra naudingas pokytis, kuris gali apskritai padėti sumažinti pajėgumų mechanizmų poreikį.

Be to, priežiūros institucijos gali nenorėti leisti, kad didmeninės kainos kiltų, baimindamosi, kad bus piktnaudžiaujama įtaka rinkoje, arba susirūpinusios, kad dėl didmeninių kainų didėjimo padidės namų ūkiams ir pramonei taikomos mažmeninės kainos. Piktnaudžiavimo įtaka rinkoje riziką, susijusią su nestabilesnėmis kainomis, galima sumažinti didinant rinkos dalyvių skaičių ir skatinant konkurenciją, taip pat – didinant skaidrumą, gerinant duomenų prieinamumą ir rinkos stebėjimą²².

Kita svarbi rinkos reforma yra susijusi su paklausos valdymo operatorių dalyvavimu rinkoje. Itin svarbu, kad paklausa realiuoju laiku labiau priklausytų nuo kainų, nes taip galima sumažinti paklausos šuolius ir sumažinti papildomo elektros energijos gamybos pajėgumo poreikį. Tačiau paklausos valdymo operatoriai, norėdami dalyvauti rinkoje, vis dar susiduria su didelėmis kliūtimis, o įvairių ES valstybių narių teisinė sistema yra fragmentuota. Paklausos valdymo operatoriams neleidžiama dalyvauti kai kuriose rinkose, dar kitose rinkose vartotojams tapti aktyviais dalyviais nepatrauklu ar netgi neįmanoma dėl tinklo tarifų taisyklių arba dėl to, kad nėra techninių taisyklių.

Galiausiai sektoriaus tyrimas parodė, kad turėtų būti įvertintas ir persvarstytas prekybos zonų nustatymas, kad galėtų susidaryti tinkamos vietinės kainos, skatinančios investuoti į pajėgumą tose vietose, kuriose jo trūksta, taip pat į perdavimo infrastruktūrą, būtiną gamintojų pagaminamai elektros energijai perduoti vartotojams.

Pagal Rinkos modelio iniciatyvą yra pateikta pasiūlymų dėl visų šių klausimų sprendimo: sukurti trumpalaikes rinkas, kurios reaguotų į didėjančią labiau kintamą ir mažiau nuspėjamą vėjo ir saulės energijos dalį, parengti suderintas paklausos valdymo operatorių dalyvavimo taisykles, standartizuoti balansavimo produktus ir nustatyti šių produktų tiekimo tarpvalstybiniu mastu taisykles, taip padidinant konkurenciją balansavimo rinkoje ir tobulinti prekybos zonų nustatymo metodiką.

Pajėgumų mechanizmus siūlančios valstybės narės turėtų imtis tinkamų priemonių, kad rinkos reformomis būtų išspręsti jų išteklių pakankamumo klausimai. Kitaip tariant, pajėgumų mechanizmai neturėtų būti įgyvendinami vietoj rinkos reformų.

4. Kada reikėtų įgyvendinti pajėgumų mechanizmą?

Pirmiau aprašytomis rinkos reformomis galima išspręsti daug reguliavimo ir rinkos nepakankamumo problemų, dėl kurių atsiranda pajėgumo stygius. Tačiau, kol rinkos reformos bus galutinai įgyvendintos, gali praeiti daug laiko arba tų reformų gali nepakakti, kad būtų visiškai išspręsta pagrindinė problema, trukdanti užtikrinti tinkamą pajėgumą. Todėl kai kurios valstybės narės nusprendžia imtis papildomų priemonių – įgyvendinti pajėgumų mechanizmus.

²² Be to, antikonkurencinio elgesio galima išvengti antimonopoliniais teisės aktais, tačiau jie neturėtų būti laikomi kliūtimi susidaryti didelėms elektros energijos kainoms *per se*, jei tokios kainos atitiktų elektros energijos vertę nepakankamo pajėgumo laikotarpiais.

Nors pajėgumų mechanizmų struktūra skiriasi, pagal visus šiuos mechanizmus pajėgumų teikėjams siūlomos papildomos pajamos, gaunamos kaip mokėjimai už elektros energijos tiekimo pajėgumo užtikrinimą. Toks atlygis, tikėtina, yra susijęs su valstybės pagalba, apie ją turi būti pranešta Komisijai, kad ši ją patvirtintų pagal ES valstybės pagalbos taisykles. Komisija veikiausiai pripažins, kad priemonė yra pajėgumų mechanizmas, kuriam taikomos valstybės pagalbos taisyklės, jei i) tą priemonę inicijavo valstybė ir (arba) valstybė dalyvauja įgyvendinant tą priemonę²³, ii) pagrindinis jos tikslas yra užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą²⁴ ir iii) pagal tą priemonę pajėgumų teikėjams mokamas papildomas atlygis prie to, ką jie gauna parduodami elektros energiją.

Kai apie priemonę bus pranešta, Komisija, remdamasi Energetikos ir aplinkos apsaugos pagalbos gairėmis, visų pirma vertina, ar ta priemonė yra būtina siekiant išspręsti aiškiai apibrėžtą energijos tiekimo saugumo problemą, kurios negalima išspręsti rinkos priemonėmis. Valstybės narės tai gali įrodyti pateikdamos faktinius įrodymus, kad rinka neužtikrins tokio energijos tiekimo saugumo, koks, jų nuomone, būtų tinkamas, vertinant pagal ekonominio patikimumo standartą, grindžiamą vartotojų noru mokėti. Tam taip pat reikia nurodyti rinkos nepakankamumo aspektus, dėl kurių kyla problemų, kiekybiškai įvertinti galimą jų poveikį investicijoms ir sistemos patikimumui ir nustatyti numatomo ir pageidaujamo energijos tiekimo saugumo neatitikties mastą.

Pakankamumo vertinimuose, kuriuos Komisija iki šiol yra peržiūrėjusi, paprastai yra pateikiama kiekybinė analizė, tačiau, atlikus sektoriaus tyrimą, nustatyta, kad dar būtina daug padaryti, kad pajėgumų mechanizmai būtų diegiami remiantis objektyviais ir išsamiais elektros energijos sistemos vertinimais. Jei pakankamumo vertinimai nepakankamai patikimi, gali reikėti, kad valdžios institucijos nepakankamumo problemą spręstų trumpuoju laikotarpiu, o tokia intervencijas gali būti brangiai kainuoti, iškreipti rinką ir padidinti neapibrėžtumą rinkoje.

Pirma, valstybės narės taiko labai skirtingus išteklių pakankamumo apskaičiavimo principus ir metodus. Kadangi valstybės narės taiko skirtingas metodikas, rodiklius ir prielaidas ir kadangi apie juos nėra aiškiai informuojama, sunku užtikrinti, kad rezultatai būtų patikimi ir palyginami. Sektoriaus tyrime dalyvavę respondentai pateikė naudingos informacijos, suteikiančios galimybę padidinti pakankamumo vertinimų palyginamumą, patikrinamumą ir objektyvumą. Siekiant šių problemų sprendimo, Komisijos rinkos modelio iniciatyvoje siūloma nustatyti suderintais metodais grindžiamą suderintą Europos išteklių pakankamumo vertinimą.

Antra, yra labai daug tobulintinų dalykų, susijusių su valstybių narių taikomais patikimumo standartais, pvz., su deklaruojamu valstybės pageidaujamu energijos tiekimo saugumo lygiu. Ekonomiškai efektyvus patikimumo standartas yra grindžiamas tuo, kiek elektros energijos vartotojai vertina energijos tiekimo saugumą. Kitaip tariant, valstybės narės turėtų atlikti

²³ Grynai pagalbinė paslauga, kurią sukūrė ir savarankiškai teikia perdavimo sistemos operatorius, valstybės pagalbos atžvilgiu nelaikoma pajėgumų mechanizmu.

²⁴ Jei valstybė parengia atsinaujinančiųjų energijos išteklių rėmimo schemą ir teikia paramą vėjo elektrinių parko operatoriui, tikėtina, kad pagrindinis tos priemonės tikslas yra energetikos sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas. Šiuo atveju, nors, taikant tokią priemonę, rinkoje yra padidinamas turimas pajėgumas, priemonė nėra laikoma pajėgumų mechanizmu, todėl bus vertinama pagal atsinaujinančiųjų energijos išteklių rėmimo taisykles.

sąnaudų ir naudos analizę ir nustatyti, kiek būtų naudinga paskatinti rinkos dalyvius siekti tam tikro patikimumo standarto. Tačiau daugelis valstybių narių tokios sąnaudų ir naudos analizės neatlieka ir nesiima nustatyti, kiek vartotojai vertina nepertraukiamą elektros energijos tiekimą. Kelios valstybės narės, kurios įdiegė pajėgumų mechanizmus, visai nenustatė patikimumo standarto. Tais atvejais, kai patikimumo standartai yra nustatomi, kuriant pajėgumų mechanizmą arba nustatant jo mastą, jų dažnai nėra paisoma.

ES lygmeniu Europos perdavimo sistemos operatorių tinklas (ENTSO-E) rengia tikimybėmis pagrįstą pajėgumų pakankamumo padėties Europoje vertinimo metodiką. Pagal Komisijos rinkos modelio iniciatyvą siūloma, kaip dar labiau patobulinti ES mastu taikytinų ekonomiškai nuoseklių patikimumo standartų, kuriais turėtų būti grindžiamas kiekvienas pajėgumų mechanizmo įgyvendinimo sprendimas, apskaičiavimo metodikų vertinimą ir rengimą²⁵. Iniciatyvoje taip pat numatoma, kad pajėgumų mechanizmus taikančios valstybės narės nustatytų patikimumo standartą, kuris būtų grindžiamas tuo, kiek vartotojai vertina energijos tiekimo saugumą.

Norint nustatyti energijos tiekimo saugumui gresiančią riziką ir būtiną pajėgumų mechanizmo mastą, labai svarbu, remiantis aiškiai apibrėžtu ekonominio patikimumo standartu ir atsižvelgiant į pakankamumo padėtį regione, atlikti kruopštų pakankamumo vertinimą.

5. Kaip rasti tinkamą problemos sprendimą

Jei buvo įgyvendintos tinkamos rinkos reformos arba jau yra numatyta įgyvendinti tokias reformas ir jei atlikus tinkamą pakankamumo vertinimą buvo nustatytas liekamasis reguliavimo arba rinkos nepakankamumas, siekiant užtikrinti saugų elektros energijos tiekimą vartotojams, gali būti tinkama įdiegti pajėgumų mechanizmą. Pajėgumų mechanizmai gali būti įvairių rūšių, kai kurie iš jų, palyginti su kitais, yra tinkamesni įvairiems rūpimiams pakankamumo klausimams spręsti.

5.1. Kokių rūšių pajėgumų mechanizmai taikomi Europoje?

Atlikus sektoriaus tyrimą, vienuolikoje nagrinėtų valstybių narių nustatyti 35 pajėgumų mechanizmai. Juos galima suskirstyti į tikslinius ir į rinkos masto mechanizmus; abiejų rūšių mechanizmais siekiama užtikrinti pakankamą pajėgumą, kuris atitiktų patikimumo standartą. Pagal tikslinius mechanizmus remiamas tik papildomas pajėgumas, kuris yra reikalingas be to, kas užtikrinama rinkos priemonėmis, neteikiant subsidijų, o pagal rinkos masto mechanizmus parama teikiama visiems rinkos dalyviams, kurie privalo laikytis patikimumo standarto. Tokias schemas dar galima suskirstyti į pagrįstas kiekiu ir pagrįstas kaina. Pagal kiekiu pagrįstas schemas iš anksto nustatomas visas reikiamas pajėgumas, o tada, siekiant nustatyti mokėtiną kainą, taikoma rinka pagrįsta metodika. Pagal kainą pagrįstas schemas administraciniu būdu apskaičiuojamas kainos lygis, būtinas investicijoms į reikiamą pajėgumą užtikrinti.

²⁵ Pvz., pagal tokią metodiką privaloma atsižvelgti į būsimą jėgainių parko pelningumo ekonominį vertinimą (prie jo gali būti priskiriamas tikėtinos įvairių rūšių kuro ir anglies dioksido kainų raidos poveikio vertinimas), numatytų rinkos reformų indėlį ir galimą reagavimo į paklausą ir investicijų į tinklus didėjimo įtaką.

Atlikus sektoriaus tyrimą, buvo nustatyti trijų rūšių tiksliniai mechanizmai: strateginiai rezervai – tam tikras pajėgumas laikomas ne rinkoje, jis gali būti panaudojamas susidarius nepaprastajai padėčiai; konkursai dėl naujo pajėgumo – parama teikiama naujiems investiciniams projektams, dažnai įgyvendinamiems tam tikroje vietovėje; kaina pagrįstos išmokos už pajėgumą – už tam tikrą rinkoje esančią pajėgumų dalį mokamos administracinės išmokos.

Atlikus sektoriaus tyrimą, taip pat buvo nustatyti trijų rūšių rinkos masto mechanizmai: pagrindiniu pirkėju pagrįsti modeliai – reikiamą pajėgumą tiekėjų ir (arba) vartotojų vardu perka pagrindinis pirkėjas; decentralizuotos įsipareigojimų schemos – tiekėjai įpareigojami savarankiškai pasirūpinti, kad būtų sudarytos sutartys dėl jiems reikiamo pajėgumo; kaina pagrįstos išmokos už pajėgumą – visiems rinkos dalyviams mokamos administracinės išmokos.

Galiausiai reikia pasakyti, kad, atlikus sektoriaus tyrimą, šešiose iš vienuolikos valstybių narių buvo nustatytos reagavimo į paklausą schemos, dar vadinamos nepertraukiamo tiekimo užtikrinimo schemomis. Tai tikslinės schemos, pagal kurias atlygis mokamas tik paklausos valdymo operatoriams.

5.2. Kokie pajėgumų mechanizmai labiausiai tinka konkrečioms problemoms spręsti?

Atsižvelgiant į pakankamo pajėgumo užtikrinimo problemos pobūdį, gali reikėti taikyti skirtingus pajėgumų mechanizmus. Pagrindines pakankamo pajėgumo užtikrinimo problemas, išsiaiškintas atlikus sektoriaus tyrimą, galima suskirstyti į keturias grupes:

1. susirūpinimas dėl rinkos ilgalaikio gebėjimo užtikrinti pakankamas investicijas;
2. susirūpinimas dėl laikino esamos struktūros rinkos negebėjimo siųsti tinkamus signalus investuotojams, tačiau manoma, kad ilgalaikėje perspektyvoje rinka bus efektyvi;
3. vietos masto susirūpinimas (t. y. tam tikroje valstybės narės vietovėje), kurio negalima greitai pašalinti investuojant į perdavimą arba tinkamiau nustatant prekybos elektros energija zonas;
4. susirūpinimas, kad, negavę papildomos paramos, energijos vartotojai neatliks pakankamai svarbaus vaidmens valdant elektros energijos paklausą ir energijos tiekimo saugumą.

Susirūpinimas dėl ilgalaikio pakankamumo

Nustačius, kad kyla susirūpinimas dėl ilgalaikio pakankamumo, tinkamiausias pajėgumų mechanizmas, kuriuo būtų galima išspręsti šią problemą ribojant konkurencijos ir prekybos iškraipymą, veikiausiai būtų kiekiu pagrįsta rinkos masto schema. Pagal tokią schemą galimas pajamas, kurios būtų gaunamos neaiškos trukmės laikotarpiais, kai kainos yra aukštos ir trūksta pajėgumų, galima pakeisti nuolatiniu, garantuotu pajamų srautu. Taip būtų galima padidinti tikrumą dėl investicijų.

Norint užtikrinti rinkos reformų, kurios yra būtinos tam, kad reikiamu metu būtų užtikrintas importas, ir pajėgumų mechanizmo diegimo tarpusavio darnumą, gali būti tinkamiausia

rinktį schemą, pagrįstą vadinamosiomis patikimumo užtikrinimo galimybėmis. Pagal tokią schemą dalyviai gautų tam tikras nuolatinės pajamas už pajėgumo užtikrinimą, tačiau netektų galimybės gauti pelno iš aukštų nepakankamo pajėgumo laikotarpiais taikytinų elektros energijos kainų.

Susirūpinimas dėl laikino pakankamumo

Jei iš tinkamumo vertinimų matyti ir jei politikos formuotojai yra įsitikinę, kad, siekiant užtikrinti pakankamas paskatas investuoti, ilgalaikėje perspektyvoje rinka gali būti reformuojama, ir jei yra pakankamai pajėgumų energijos tiekimo saugumui užtikrinti, kol rinkose bus padarytos investicijos, ilgalaikių veiksmų imtis nereikia²⁶. Tačiau gali reikėti užtikrinti, kad per anksti nebūtų prarastas esamas pajėgumas.

Tokiomis aplinkybėmis tinkamiausia atsakomoji priemonė veikiausiai būtų strateginis rezervas, nes jis gali padėti kontroliuoti rinką paliekančio esamo pajėgumo kiekį. Be to, rinkos iškraipymus galima sumažinti iki minimumo, jei rezervas bus kuo mažesnis, nebus sudarytas taip, kad skatintų naują elektros energijos gamybos pajėgumą²⁷ ir, siekiant išsaugoti signalus dėl rinkos kainų ir paskatas pajėgumą palikti rinkoje, nebus pateikiamas rinkai. Kad strateginiai rezervai būtų laikini, jiems neturėtų būti būtini ilgalaikiai įsipareigojimai (pvz., vienerių metų sutartys, kurias galima tęsti) arba įvykdymo trukmė. Be to, juos sudarant, iš pat pradžių turėtų būti nustatoma aiški pabaigos data, susijusi su numatytomis rinkos reformomis; tai padėtų išsaugoti būsimus signalus investuoti.

Vietos masto susirūpinimas dėl pakankamumo

Kilus vietos masto susirūpinimui dėl pakankamumo, daugeliu atvejų geriausias sprendimas būtų vietos teritoriją geriau sujungti su kitomis teritorijomis, kuriose pajėgumų pakanka. Kai geriau sujungti neįmanoma (pvz., atokiose salose) arba per brangu, vietos masto trūkumas turėtų būti atspindėtas vietos elektros energijos kainose, nes tai paskatintų investuoti į naujus pajėgumus, o vartotojus – taupyti energiją. Tam reikia vietos teritorijoje nustatyti atskirą prekybos elektros energija zoną.

Kai nustatyti atskiros prekybos elektros energija zonos taip pat neįmanoma, pvz., dėl to, kad deficito teritorija yra tokia maža, kad nebūtų konkurencijos ir visus zonos pajėgumus reikėtų visiškai reguliuoti, gali būti tinkama taikyti pajėgumų mechanizmą. Nustačius, kad esama susirūpinimo dėl ilgesnio laikotarpio pakankamumo, ir pradėjus taikyti rinkos masto mechanizmą, jį kartais galima specialiai pritaikyti vietos masto pakankamumo problemoms

²⁶ Tačiau, kol diegiamas kiekiu pagrįstas rinkos masto mechanizmas, prireikus trūkumui užpildyti taip pat gali būti naudojamas strateginis rezervas; jis gali būti naudingas siekiant išvengti rinkos masto schemos pereinamojo laikotarpio, kuriuo įvykdymo trukmė yra pernelyg trumpa, kad naujiems dalyviams būtų užtikrinta konkurencija.

²⁷ Naujam elektros energijos gamybos pajėgumui paprastai reikia ilgalaikių įsipareigojimų, kad jis galėtų konkuruoti su esamais pajėgumais. Tokie ilgalaikiai įsipareigojimai yra veikiausiai nesuderinami su būtinu strateginių rezervų laikinumu.

spręsti. Pvz., Italija planuoja, o Airija svarsto nustatyti, taikant visą rinką apimančią pajėgumų mechanizmą, pajėgumų kainų zonas ir taip vietos investuotojams siųsti signalus.

Kilus vietos masto susirūpinimui dėl pakankamumo, padėčiai taisyti galbūt tiktų ir labiau tikslinės priemonės. Kai kurių formų strateginis rezervas ir konkursas dėl naujų pajėgumų gali būti riboti ir apimti tik konkretų regioną. Šių tikslinių mechanizmų dydis gali būti specialiai nustatomas atsižvelgiant į nustatytą pajėgumų atotrūkį. Tačiau kyla konkreti su konkursais siejama rizika – naujais pajėgumais iš rinkos išstumiami esami pajėgumai ir susidaro padėtis, kai rinkos dalyviai, siekdami investuoti į naujus pajėgumus, ateityje naudojami konkursais, užuot reagavę į rinkos signalus.

Apibendrinant galima teigti, kad, išskyrus labai izoliuotas sistemas, kuriose energijos perdavimas yra pernelyg brangus, nauja perdavimo infrastruktūra arba elektros energijos rinkos struktūrinės reformos, atspindinčios su vieta susijusius apribojimus, greičiausiai bus tinkamiausias ilgalaikis sprendimas kilus vietos masto susirūpinimui dėl pajėgumų. Tačiau, kol bus įgyvendintos reikiamos reformos, vietos pajėgumų mechanizmai gali būti būtina priemonė.

Susirūpinimas dėl energijos vartotojų vaidmens

Ketvirta sritis, kurioje kyla susirūpinimas, susijusi su tuo, kad energijos vartotojų paklausa ir toliau bus nelanksti, nors lanksti paklausa labai svarbi siekiant ekonomiškai efektyviai subalansuoti elektros energijos rinką, kurioje didmeninės kainos tampa vis nestabilesnės, nes elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių išteklių yra nepastovi ir galima nustatyti aukštą nepakankamo pajėgumo laikotarpį taikytiną elektros energijos kainą. Tai valstybę narę gali paskatinti nustatyti nepertraukiamo tiekimo užtikrinimo schemą arba taikyti tam tikras taisykles, kuriomis būtų skatinama kiekiu pagrįstoje rinkos masto schemoje reaguoti į paklausą.

Remiantis Komisijos atliktu pradiniu 11 valstybių narių taikomų aštuonių nepertraukiamo tiekimo užtikrinimo schemų vertinimu atrodytų, kad jos gali būti pagrįstos, atsižvelgiant į tai, kad jomis padedama užtikrinti ir trumpalaikį, ir ilgalaikį tiekimo saugumą²⁸. Paklausos valdymas gali būti naudinga priemonė sistemai subalansuoti trumpuoju laikotarpiu, o ilguoju laikotarpiu visiškai valdant paklausą galima išvengti poreikio taikyti pajėgumų mechanizmus, nes tada vartotojai galėtų mokėti už skirtingus patikimumo lygius. Tačiau nepertraukiamo tiekimo užtikrinimo schemų tinkamumas – taigi ir jų atitiktis ES valstybės pagalbos taisyklėms – labai priklauso nuo to, kaip jos parengtos ir kaip iš tikrųjų veikia.

Valstybės pagalbos taisyklėse paprastai reikalaujama, kad pajėgumų mechanizmai būtų atviri visoms technologijoms²⁹. Vis dėlto paklausos valdymo mechanizmų atveju gali būti pateisinamas įvairių išteklių konkurencijos nebuvimas. Jei, taikant paklausos valdymo

²⁸ Reikia atkreipti dėmesį, kad tokiu vertinimu, atliekamu vykdant sektoriaus tyrimą, negali būti pakeistas individualus bet kurių valstybės pagalbos priemonių vertinimas, o pagal šį pareiškimą neturėtų būti suprantama, kad dar nevertintos schemos, dėl kurių Komisijos sprendimas dar nepriimtas, bus laikomos tinkamomis.

²⁹ Atsižvelgiant į klimato kaitos tikslų ribas, kaip nustatyta Energetikos ir aplinkos apsaugos pagalbos gairių 220 dalyje ir 233 dalies e punkte.

schema, gali plačiau dalyvauti didelės bei mažos įmonės ir paklausos valdymo agregatoriai, neperkamas perteklinis pajėgumas, schema yra pagrįsta konkurencingais viešaisiais pirkimais ir parengta taip, kad nebūtų daroma įtakos tinkamų nepakankamumo laikotarpiu taikytinų elektros energijos kainų nustatymui, ji gali būti laikoma deramos formos intervencija. Kita vertus, paklausos valdymo schemas, kuriose per daug pajėgumų perkama tik iš tam tikro pagalbą gaunančių didelių pramonės įmonių pogrupio, greičiausiai nebus patvirtintos pagal valstybės pagalbos taisykles. Kyla rizika, kad jomis bus subsidijuojami energijai imlūs pramonės sektoriai, o kitiems elektros energijos vartotojams tai nebūtų naudinga, t. y. jų atžvilgiu tiekimo saugumas nepadidėtų.

Iš geriausios patirties pavyzdžių, nustatytų atliekant sektoriaus tyrimą, taip pat matyti, kad, kai esama konkrečios paramos paklausos valdymui, ta parama neturi būti teikiama neribotą laikotarpį. Parama paklausos valdymo plėtojimui turėtų būti siekiama, kad ilgesniuojų laikotarpiu būtų galima konkuruoti rinkoje (arba rinkos masto pajėgumų mechanizme).

Išmokos už pajėgumus paprastai būna nederamos

Galiausiai, kalbant apie išmokas už pajėgumus, iš sektoriaus tyrimo matyti, kad, taikant šiuos mechanizmus, vargu ar bus nustatyta tinkama pajėgumų kaina, nes dėl jų rinkoje nelieka galimybės konkurencingai nustatyti tinkamos pajėgumų kainos ir, užuot ją nustačius, laikomasi „administracinės“ kainos. Todėl mažai tikėtina, kad šios išmokos tiksliai atspindės faktinį stygių. Dėl šių išmokų kyla didžiulė rizika, kad pajėgumų bus įsigyta per mažai arba per daug, ypač dėl to, kad tokios schemas turi tendenciją lėtai reaguoti į kintančias rinkos aplinkybes. Todėl bendroji prielaida būtų, kad kainomis grindžiami mechanizmai vargu ar bus tinkama priemonė, nepaisant to, kad nustatomas konkretus susirūpinimą keliantis klausimas.

Pastebėtai problemai spręsti tinkamo pajėgumų mechanizmo pasirinkimas:

- *kai rizika ilgalaikė, rinkos masto pajėgumų mechanizmai yra tinkamiausia priemonė, tačiau kartu reikėtų rinkos reformų, kad pajėgumų mechanizmo svarba nebūtų pernelyg didelė;*
- *kai rizika laikina, tinkamesnis sprendimas greičiausiai bus strateginis rezervas, kol rinkoje vykdoma reforma, kad ilguoju laikotarpiu būtų užtikrintas tiekimo saugumas. Rezervas turi būti laikomas ne rinkoje;*
- *kilus vietos masto susirūpinimui dėl pakankamumo, problema turėtų būti sprendžiama geresnėmis elektros energijos tinklo jungtimis arba nustatant tinkamesnes prekybos elektros energija zonas, bet įvairūs mechanizmai gali būti tinkama pereinamojo laikotarpio priemonė;*
- *siekiant plėtoti lanksčią paklausą, tinkamas sprendimas gali būti nepertraukiamo tiekimo užtikrinimo schema;*
- *administracinės pajėgumų išmokos greičiausiai nebus tinkamos, nes nevykstant konkurenciniam procesui labai rizikuojama nepasiekti tikslo arba mokėti per dideles kompensacijas.*

6. Tinkama struktūra

Kad ir kokios rūšies schema pasirenkama, visos valstybės narės turi išsamiai pagrįsti pasirinkimą atsižvelgdamos į tris pagrindinius pajėgumų mechanizmų bruožus:

- teisę teikti paraišką – kas gali dalyvauti pajėgumų mechanizme?
- paskirstymą – kaip nustatyti pajėgumų kainą ir pasirinkti pajėgumų teikėjus?
- pajėgumų produkto struktūrą – kokios pajėgumų teikėjų prievolės ir jiems taikomos sankcijos?

Su visomis šiomis sritimis susiję sprendimai lemia, kiek veiksmingai pajėgumų mechanizmu bus užtikrintas tiekimo saugumas mažiausiomis galimomis sąnaudomis ir koku mastu juo bus daromas poveikis pajėgumų teikėjų, konkuruojančių dėl mechanizmui skiriamų subsidijų, konkurencijai ir prekybai, atsižvelgiant į elektros energijos rinkos iškraipymą ir skirtingą valstybių narių padėtį.

6.1. *Teisė teikti paraišką – kas gali dalyvauti?*

Kalbant apie teisę teikti paraišką, daugelyje esamų pajėgumų mechanizmų dalyvauti gali tik labai nedaug pajėgumų teikėjų. Kai kuriais atvejais tam tikriems pajėgumų teikėjams atvirai neleidžiama dalyvauti. Kitais atvejais nustatomi reikalavimai – dydis, aplinkos apsaugos reikalavimai ar trumpa įvykdymo trukmė,³⁰ – dėl kurių netiesiogiai sumažinamas galimų pajėgumų teikėjų skaičius.

Nauji ir esami pajėgumai dažnai perkami atskirai, užuot skatinus konkuruoti tame pačiame pajėgumų mechanizme, taigi nepasinaudojama galimybe didinti konkurencinį spaudimą visiems dalyviams. Pajėgumai iš kitų šalių paprastai neįtraukiami, o kelios valstybės narės, vertindamos, kiek vidaus pajėgumų joms reikia, net neatsižvelgia į importuojamą dalį, taigi atsiranda nacionalinių perteklinių pajėgumų telkiniai.

Atliekant tyrimą taip pat paaiškėjo, kad taikant pernelyg atrankius pajėgumų mechanizmus jų dalyviams gali būti teikiamos per didelės kompensacijos, nes paskirstymo procedūroje dalyvaujant ribotam dalyvių skaičiui konkurencinis spaudimas yra silpnesnis. Išmokos pajėgumų teikėjams, atrinktiems esant tokiai ribotai konkurencijai, paprastai būna didesnės nei finansavimas, kurio jiems iš tikrųjų reikia, kad galėtų užtikrinti tiekimą.

Kai teisė teikti paraišką ribojama, valstybės narės taip pat turi tendenciją laikui bėgant nustatyti papildomus mechanizmus, taigi, galiausiai, beveik visi pajėgumų teikėjai turi galimybę prašyti paramos. Tai padeda paaiškinti, kodėl nustatyta, kad tik vienuolikoje valstybių narių taikomi net 35 mechanizmai³¹. Dėl tokio nesuderinto požiūrio į pakankamų pajėgumų užtikrinimą rizikuojama, kad tai nebus daroma veiksmingai, o tai, kad esama daug pajėgumų mechanizmų, paprastai nėra gerai, išskyrus atvejus, kai papildomas mechanizmas naudojamas paklausos valdymui remti. Pvz., kai įdiegtas rinkos masto pajėgumų mechanizmas, diegiant papildomą pajėgumų mechanizmą reikės tai pagrįsti įrodant, kad esama papildomo rinkos nepakankamumo, kurio negalima pašalinti rinkos masto mechanizmu.

³⁰ Įvykdymo trukmė – laikas nuo pajėgumų pasiūlymo pateikimo iki perdavimo momento.

³¹ Nors kai kurie jų yra jau seni arba planuojami mechanizmai, ir ne visi jie veikia vienu metu.

Tačiau padėtis keičiasi. Vis dažniau matoma ir palankiai vertinama tendencija rinktis mechanizmus, kuriuose galėtų dalyvauti platesnė galimų pajėgumų teikėjų grupė, o naujųjų Prancūzijoje, Airijoje, Italijoje ir Lenkijoje plėtojamų mechanizmų struktūra tokia, kad būtų galimos įvairios pajėgumų technologijos ir kad galėtų konkuruoti nauji ir esami ištekliai. Prancūzija ir Airija taip pat rengia planus leisti savo mechanizmuose tiesiogiai dalyvauti kitų valstybių dalyviams. Tai labai svarbu siekiant pašalinti investuotojams siunčiamų signalų iškraipymus, palankius vidaus investicijoms ir naudingus jau esamoms įmonėms. Tuo taip pat skatinama nuolat investuoti į energetikos tinklų jungtis, kai tai ekonomiškai efektyviausias būdas didinti tiekimo saugumą. Tarpinėje sektoriaus tyrimo ataskaitoje Komisija pateikė įvairių minčių, kaip būtų galima praktiškai įgyvendinti tarpvalstybinį dalyvavimą. Rinkos modelio iniciatyvoje Komisija siūlo privalomas bendras tarpvalstybinio dalyvavimo taisykles, kad sumažėtų sudėtingumas, neveiksmingumas bei, galiausiai, vartotojų sąnaudos ir kad būtų atsižvelgiama į valstybių narių priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslus.

Nors apskritai labai naudinga visiems suteikti teisę teikti paraišką, sektoriaus tyrime nustatytos dvi šios taisyklės išimtys. Pirma, dėl ilgalaikės paklausos valdymo, kaip priemonės rinkos nepakankamumui šalinti, svarbos galima pateisinti tai, kad nepertraukiamo tiekimo užtikrinimo schemos siejamos tik su paklausos valdymu. Antra, kadangi strateginiai rezervai gali būti naudojami tik laikinoms problemoms spręsti ir kadangi juos reikia parengti taip, kad jais būtų kuo mažiau kišamasi į rinką, jais neturėtų būti skatinami tokie nauji pajėgumai, dėl kurių reikia ilgalaikių įsipareigojimų.

6.2. Paskirstymas – pajėgumų kainos nustatymas ir pajėgumų teikėjų pasirinkimas

Vykdamas sektoriaus tyrimą nustatyta, kad esama ir paskirstymo administracine tvarka, ir konkurencinio paskirstymo procedūrų. Taikant paskirstymo administracine tvarka procedūrą visi tinkamumo kriterijus atitinkantys teikėjai atrenkami be konkurencijos, o kompensacijos už pajėgumus dydį iš anksto nustato valdžios institucijos arba jis nustatomas valdžios institucijų ir pajėgumų teikėjų dvišaliu susitarimu. Taikant konkurencinio paskirstymo procedūrą galimi pajėgumų teikėjai gali konkuruoti siūlant reikiamo dydžio pajėgumus, o kompensacijos už pajėgumus dydį lemia rinkos jėgos.

Taikant paskirstymo administracine tvarka procedūrą, vargu ar bus atskleista tikroji pajėgumų vertė, todėl ši procedūra greičiausiai nebus ekonomiškai efektyvi, nes rizikuojama suteikti per daug arba per mažai pajėgumų. Nesant konkurencinės procedūros, taip pat nelieta galimybės vartotojams užtikrinti geresnę kainą. Pvz., Ispanijoje pradėjus rengti konkurencinius aukcionus tiekimo pertraukiamumo paslaugos kaina sumažėjo beveik perpus. Konkurencinio paskirstymo procedūros iš esmės yra geresnė priemonė, kartu taikant tinkamumo taisykles, kuriomis užtikrinama visų galimų teikėjų, gebančių užtikrinti reikiamą pajėgumą, konkurencija.

Lig šiol paskirstymo administracine tvarka ir konkurencinio paskirstymo procedūros vienuolikoje į tyrimą įtrauktų valstybių narių buvo vienodai įprastos, bet į valstybių narių planuojamus naujus ar persvarstomus mechanizmus vis dažniau įtraukiami prekybos konkursai. Pvz., Airija ir Italija planuoja paskirstymo administracine tvarka procedūras pakeisti konkurenciniais aukcionais.

6.3. Pajėgumų produktas – ką reikia daryti pajėgumų teikėjams?

Visuose pajėgumų mechanizmuose pajėgumų teikėjams nustatyti tam tikri įpareigojimai – nuo įpareigojimo pastatyti ir eksploatuoti elektrinę, įpareigojimų, susijusių su tinklo operatoriaus nurodymų (pvz., gaminti elektros energiją) vykdymu, iki sudėtingesnių įpareigojimų (pvz., patikimumo užtikrinimo galimybių, kai reikalaujama finansinės lėšas grąžinti, kai vykdymo kaina tampa didesnė už referencinę kainą).

Taip pat esama daug įvairių taisyklių, kuriomis nustatyta, kas nutinka, jei pajėgumų teikėjai nevykdo jiems nustatytų įpareigojimų (sankcijos). Kai kuriais mechanizmais pajėgumų teikėjams paprasčiausiai sustabdomi būsimi mokėjimai, tačiau dauguma mechanizmų reikalaujama grąžinti gautas išmokas ir dar sumokėti baudą.

Atliekant sektoriaus tyrimą nustatyta, kad tais atvejais, kai įpareigojimai yra riboti, o sankcijos už jų nevykdymą nedidelės, nėra pakankamai paskatų užtikrinti elektrinės patikimumą. Ir pajėgumų mechanizmo sankcijomis, ir nepakankamo pajėgumo laikotarpiais taikytinomis elektros energijos kainomis siunčiami signalai, kad, esant trūkumui, būtų didinama gamyba arba mažinama paklausa. Tačiau tik elektros energijos kainomis energijos vidaus rinkoje siunčiami signalai importuotojams. Todėl, siekdamos išvengti tarpvalstybinės prekybos iškraipymo, valstybės narės turėtų pasirūpinti, kad pajėgumų mechanizmo sankcijomis nebūtų išstumti elektros energijos kainų signalai.

Taip pat nustatyta, kad mechanizmais, į kuriuos įtrauktas paklausos valdymas, paklausos valdymo operatoriams paprastai nustatomi kitokie įpareigojimai nei elektros energijos gamintojams. Tam tikras prievolių ir sankcijų diferencijavimas pagal gamybą ir paklausos valdymą gali būti pateisinamas, bent trumpuoju laikotarpiu, kad būtų galima plėtoti paklausos valdymą, nes ilguoju laikotarpiu bus galima geriau reaguoti į rinkos nepakankamumą, nei taikant pajėgumų mechanizmus.

6.4. Konkurencijos ir prekybos iškraipymų mažinimas nustatant tinkamą struktūrą

Pajėgumų mechanizmai elektros energijos rinkoje – tiek mechanizmą diegiančios valstybės narės, tiek kitų valstybių – gali iškraipyti konkurenciją. Tačiau sektoriaus tyrimas parodė, kad šį iškraipymą iš esmės galima pašalinti užtikrinant didelę konkurenciją pačiame pajėgumų mechanizme.

Pirma, kai elektros energijos rinkos koncentruotos, pajėgumų mechanizmais gali būti iškraipoma konkurencija mechanizmą diegiančios valstybės narės elektros energijos rinkoje. Taip būna tada, kai didžioji dalis pajamų iš pajėgumų mechanizmo kaupiasi esamų pajėgumų turėtojams. Dėl to konkurentams sunkiau patekti į elektros energijos rinką ir rinkoje įtvirtinama koncentracija. Prireiks laiko, kol atvira ir konkurencinė pajėgumų teikėjų atrankos procedūra, kai nauji dalyviai, naudojantys bet kurią technologiją, gali konkuruoti su esamais pajėgumų teikėjais, bus sumažintas šis konkurencijos iškraipymas. Siekiant sudaryti vienodas sąlygas naujiems rinkos dalyviams, visų pirma decentralizuotoms schemoms, gali prireikti papildomų apsaugos priemonių (pvz., tai galėtų būti skaidri ir organizuota prekyba leidimais). Ir atvirkščiai, tam tikromis aplinkybėmis pajėgumų mechanizmus galima naudoti siekiant padėti naujiems rinkos dalyviams, pvz., siūlant ilgalaikes sutartis naujų pajėgumų teikėjams arba paskatas už dalyvavimą konkursuose.

Antra, dėl pajėgumų mechanizmų atsiranda iškraipymų ir kitose valstybėse, ir tai daroma tiek keičiant prekybos elektros energija sektoriui siunčiamus signalus, tiek darant poveikį paskatomis investuoti į vidaus ir užsienio pajėgumus; be to, iškraipymų dėl to atsiranda ir energetikos tinklų jungtyse.

Atsižvelgiant į elektros energijos kainų, kaip signalo veiksmingam elektros energijos importui ir eksportui energijos vidaus rinkoje, svarbą, pajėgumų mechanizmų struktūra turėtų būti parengta taip, kad jie galėtų veikti esant aukštomis nepakankamo pajėgumo laikotarpiais taikytinoms elektros energijos kainoms. Valstybė narė, pasirinkusi kliautis elektros energijos kainomis, importuotojus gali pritraukti tada, kada to reikia, o kartu ji gali teikti didelių paskatų, kad būtų užtikrintas patikimumas. Todėl, siekiant išvengti prekybos iškraipymo, labai svarbios reformos, kurias įgyvendinus galėtų būti nustatomos nepakankamo pajėgumo laikotarpiais taikytinos elektros energijos kainos ir pajėgumų produkto struktūra, kurią būtų galima taikyti kartu su nepakankamo pajėgumo laikotarpiais taikytinomis elektros energijos kainomis³².

Be galimo poveikio prekybai tuo metu, kai trūksta pajėgumų, rinkos masto pajėgumų mechanizmai paprastai turės ir elektros energijos kainų mažinimo poveikį, nes pajėgumų teikėjai dabar dalį savo pajamų gaus iš pajėgumų mechanizmo, o ne elektros energijos rinkos. Jeigu pajamas iš pajėgumų gauti gali tik vidaus pajėgumų teikėjai, dėl šio kainų mažinimo poveikio atsirandantys iškraipymai naudingi vidaus investicijoms į pajėgumus, o ne kitų šalių pajėgumams ar energetikos tinklų jungtims, o tuo taip pat užtikrinamas tiekimo saugumas. Todėl, siekiant energijos vidaus rinkoje užtikrinti veiksmingus signalus ir išvengti kliūčių, labai svarbus visapusiškas tarpvalstybinis dalyvavimas rinkos masto mechanizmuose.

Sektoriaus tyrimas parodė, kad pajėgumų mechanizmai turėtų būti atviri galimiems visų rūšių pajėgumų teikėjams, pajėgumų mechanizmams turi būti būdinga konkurencinga kainų nustatymo procedūra, siekiant užtikrinti, kad dėl konkurencijos kuo labiau sumažėtų už pajėgumus mokama kaina. Konkurencija tarp pajėgumų teikėjų turėtų būti kuo didesnė, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas naujiems rinkos dalyviams.

Siekiant išvengti nepriimtino prekybos iškraipymo ir perteklinių vidaus pajėgumų, pajėgumų mechanizmų struktūra turėtų užtikrinti patikimumo skatinimą ir būti parengta taip, kad juos būtų galima taikyti kartu su nepakankamo pajėgumo laikotarpiais taikytinomis elektros energijos kainomis.

Rinkos masto pajėgumų mechanizmai turėtų būti atviri aiškiam tarpvalstybiniam dalyvavimui, kad būtų užtikrinta paskatų nuolat investuoti į energetikos tinklų jungtis ir būtų sumažintos ilgalaikės tiekimo užtikrinimo Europos Sąjungoje sąnaudos.

³² To siekiant itin vertingas gali būti patikimumo užtikrinimo galimybių pajėgumų produktas, nes juo nedaroma poveikio rinkos signalams, o nustačius nepakankamo pajėgumo laikotarpį taikytiną kainodarą, nebereikia pajėgumų mechanizmu nustatyti papildomų sankcijų dėl nevykdymo.

7. Išvados ir tolesni veiksmai

Kadangi ES elektros energijos rinka plėtojasi ir joje vykdomos reformos, Komisija toliau atidžiai stebės pajėgumų mechanizmų raidą ir, atsižvelgdama į besiformuojančią savo praktiką, tobulins šioje galutinėje ataskaitoje ir jos prieduose pateiktas rekomendacijas. Remiantis sektoriaus tyrimu galima padaryti aštuonias išvadas³³.

Pirma, tapo aišku, kad, nepaisant dabartinių perteklinių pajėgumų visoje Europos Sąjungoje, daugeliui kyla susirūpinimas, kad ir ateityje elektros energijos gamybos pajėgumai rinkoje bus nepakankami arba kad pajėgumai taps nepakankami tada, kai reikės užtikrinti tinkamą energijos tiekimo saugumą.

Antra, elektros energijos rinkos reformos yra būtinos, nes gali padėti išsklaidyti susirūpinimą dėl nepakankamo energijos tiekimo saugumo. Tačiau dauguma valstybių narių dar neįgyvendino tinkamų reformų. Todėl Komisijos rinkos modelio iniciatyvoje siūlomos kelios reformos, kuriomis turėtų būti pagerintas ES elektros energijos rinkų veikimas, taigi Komisija reikalaus, kad valstybės narės įgyvendintų reformas, kurių reikia planuojant diegti bet kurį pajėgumų mechanizmą.

Trečia, net jeigu reformuotoje rinkoje iš esmės būtų galimybių užtikrinti saugų energijos tiekimą, gali likti abejonių, ar vis nestabilesnė rinkos kaina ir retai susidaranti padėtis, kai juntamas trūkumas, gali paskatinti priimti sprendimus dėl ilgalaikių investicijų. Todėl kelios valstybės narės nusprendė diegti pajėgumų mechanizmus, kad užtikrintų elektros energijos tiekimo saugumą. Šie mechanizmai susiję su valstybės pagalba, todėl pagal valstybės pagalbos taisyklės apie juos būtina pranešti Europos Komisijai. Šiems mechanizmom bus pritarta, jeigu valstybės narės įrodys, kad jie būtini, ir jeigu dėl jų atsirandantys konkurencijos iškraipymai bus kuo labiau sumažinti, laikantis vidaus rinkos ir valstybės pagalbos taisyklių, atsižvelgiant į šiame pranešime apibendrintą sektoriaus tyrimo rezultatą.

Ketvirta, norint nustatyti energijos tiekimo saugumui gresiančią riziką ir būtiną pajėgumų mechanizmo mastą, labai svarbu, remiantis aiškiai apibrėžtu ekonominio patikimumo standartu, atlikti kruopštų pakankamumo vertinimą. Tokiu kruopščiu vertinimu bus gerokai sumažinta rizika, kad pajėgumų bus įsigyta per daug, ir bus padedama riboti konkurencijos iškraipymus, kurių atsiranda dėl pajėgumų mechanizmų. Europos Sąjungoje dar labiau suderinus pakankamumo vertinimus, bus padedama didinti skaidrumą ir pasitikėjimą šių vertinimų rezultatais. Todėl Komisijos rinkos modelio iniciatyvoje siūloma plėtoti geresnę visoje ES galiojančią pakankamumo vertinimo metodiką, o Europos perdavimo sistemos operatorių tinklas turėtų vykdyti metinius pakankamumo vertinimus.

³³ Šiose išvadose daugiausia dėmesio skiriama visų pirma įvairių rūšių pajėgumo mechanizmom, kuriuos taikant elektros energijos tiekimo saugumo problema sprendžiama ekonomiškai efektyviausiomis ir mažiausiai rinką iškreipiančiomis priemonėmis. Pajėgumų mechanizmai vis dėlto gali paveikti energijos gamybos priemonių derinį, todėl jie sąveikauja su politikos priemonėmis, kuriomis skatinama mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Pagal Energetikos ir aplinkos apsaugos pagalbos gairių 220 dalį ir 233 dalies e punktą pripažįstama, kad į šį poveikį turėtų būti atsižvelgiama rengiant pajėgumų mechanizmus, kad jais būtų bendrai prisidedama prie ES energetikos politikos, įgyvendinamos elektros energijos rinkose.

Penkta, pasirinktos rūšies pajėgumų mechanizmu turėtų būti sprendžiama nustatyta problema:

- valstybei narei nustačius ilgalaikę riziką, kad investicijų nepakaks, tinkamiausia intervencijos forma greičiausiai bus rinkos masto pajėgumų mechanizmai (tokie kaip įdiegti Jungtinėje Karalystėje bei Prancūzijoje ir planuojami Airijoje bei Italijoje). Taip pat reikėtų rinkos reformų, kad būtų ribojama valstybės pagalba, reikalinga įgyvendinant pajėgumų mechanizmą.
- Valstybei narei nustačius laikiną riziką, strateginis rezervas greičiausiai bus tinkamiausios formos intervencija, nes jis pritaikytas naudoti aplinkybėmis, kai rinka užtikrins ilgalaikį energijos tiekimo patikimumą, bet kyla susirūpinimas dėl trumpalaikio ir vidutinės trukmės laikotarpio pajėgumo. Strateginiai rezervai turėtų būti naudojami tik susidarius nepaprastajai padėčiai. Jie turi būti ne rinkoje, kad būtų kuo mažiau iškraipomas kasdienis rinkos veikimas. Strateginiai rezervai turi būti pereinamojo laikotarpio priemonės, įgyvendinamos kartu su rinkos reformomis, o reformoms vos įsigalėjus, strateginių rezervų būtina laipsniškai atsisakyti.
- Valstybei narei nustačius vietos masto elektros energijos gamybos nepakankamumo problemą, tai, kokią mechanizmą rinktis, priklausys nuo konkrečių rinkos sąlygų. Tačiau ilgalaikiu laikotarpiu vietos masto problemas reikėtų spręsti užtikrinant geresnės elektros energijos tinklo jungtis arba nustatant tinkamesnes prekybos elektros energija zonas, kuriose nustatomos vietos elektros energijos kainos, atspindinčios vietos pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą.
- Valstybei narei sunerimus dėl nepakankamai besiplėtojančios lanksčios paklausos, tinkamas sprendimas gali būti nepertraukiamo tiekimo užtikrinimo schema, tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad schema nebūtų subsidijuojami energijai imlūs pramonės sektoriai.
- Nepriklausomai nuo pasirinkto mechanizmo ši schema turėtų būti reguliariai peržiūrima siekiant patikrinti, ar pajėgumų mechanizmas vis dar būtinas.
- Administracinės pajėgumų išmokos greičiausiai nebus tinkamos, kad ir kokių specifinių problemų valstybei narei kiltų, nes tai, kad nevyksta konkurencinis procesas, reiškia, kad labai rizikuojama nepasiekti tikslo arba mokėti per dideles kompensacijas.

Šešta, pajėgumų mechanizmai turėtų būti atviri galimiems visų rūšių pajėgumų teikėjams. Tuo, kartu taikant konkurencingą kainų nustatymo procedūrą, užtikrinama, kad dėl konkurencijos kuo labiau sumažėtų už pajėgumus mokama kaina. Vienintelė išimtis yra mechanizmai, kuriais siekiama reaguoti į paklausą, nes būtent jiems būdinga galimybė šalinti rinkos nepakankamumą, ir strateginiai rezervai, tačiau, siekiant kuo labiau sumažinti rinkos iškraipymus, jais neturėtų būti skatinami nauji gamybos pajėgumai.

Septinta, rinkos masto pajėgumų mechanizmai turi būti atviri aiškiam tarpvalstybiniam dalyvavimui, kad būtų kuo labiau sumažinti tarpvalstybinės konkurencijos ir prekybos iškraipymai, užtikrinta paskatų nuolat investuoti į energetikos tinklų jungtis ir sumažintos ilgalaikės tiekimo užtikrinimo Europoje sąnaudos.

Galiausiai sektoriaus tyrimas parodė, kad kai kurie dabartiniai pajėgumų mechanizmai parengti taip, kad jai nesprendžiamos visos konkurencijos problemos. Komisija, dirbdama su valstybėmis narėmis, stengsis palaipsniui pasiekti, kad visi įdiegti pajėgumų mechanizmai

atitiktų valstybės pagalbos taisykles, kartu atsižvelgiant į sektoriaus tyrimo išvadas. Tai padės pajėgumų teikėjams ir kitiems ekonominės veiklos vykdytojams suteikti tikrumo, taip pat užtikrinti, kad investuotojams būtų siunčiami tinkami signalai.